

Изд-во стандартов, 1989. — 184 с. 3. Разработка уточненного варианта методики определения затрат на обеспечение качества продукции / Отчет о НИР. № гос. рег. 01860000536, инв. № 02870047384:ЛПИ. — 1986. — 74 с. 4. Совершенствование экономического механизма управления техническим уровнем и качеством продукции / Отчет о НИР. Инв. № 02840067158. — Л.: ЛПИ, 1984. — 59 с.

УДК 658.26

Г.Р. Коpecь

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВІДНОВЛЮВАНОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ПРОЕКТІВ ДЛЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

© *Копець Г.Р., 2003*

Розглянуто механізм відновлюваного фінансування енергоефективних проектів для бюджетних установ, який дозволяє залучати зовнішні кредитні ресурси під їх реалізацію; наведено і обґрунтовано етапи створення та реалізації механізму відновлюваного фінансування.

In this article considered mechanism of revolving financing of energy efficiency projects for budget institutions, which gives an ability to engage in external credit resources for it's realization; also listed and proved stages of creation and realization of revolving financing mechanism.

Постановка проблеми. Впровадження енергоефективних (енергоощадних) проектів зумовлене експлуатацією зношених будівель, застарілих тепло-, газо-, водопровідних та каналізаційних мереж, насосних станцій, які нерационально споживають ресурси. Модернізація, ремонт і заміна цих об'єктів потребують значних капітальних затрат. Державна власність бюджетних установ передбачає бюджетне цільове фінансування, дотації, субвенції, фінансування капітальних вкладень, обсяг яких є зовсім недостатнім для модернізації, ремонту та експлуатації вказаних об'єктів. Державне регулювання тарифів в умовах монополії використання ресурсів, значне подорожчання усіх видів ресурсів та неефективне їх використання призводить до значних витрат на утримання та експлуатацію бюджетних установ, необхідності пошуку фінансових коштів та нових фінансових механізмів для ефективнішого споживання ресурсів у бюджетних установах. Особливе місце серед бюджетних установ займають школи, які фінансуються з державного бюджету і організація господарства яких здійснюється за традиційною схемою централізованого обслуговування бухгалтерією та інженерною службою міського управління освіти. Тому

розробка енергоефективних проектів і фінансових механізмів їх впровадження є важливим науковим та практичним завданням, яке необхідно вирішити найближчим часом.

Аналіз останніх досліджень і результатів. Дослідження у галузі муніципального енергозбереження, ролі владних і комерційних структур у розвитку фінансування енергоефективних проектів у бюджетній сфері здійснили зарубіжні вчені і практики Вексей Е., Гула А. (Польща), Дідушкова М., Вотапек М., Земан І., Сохор В. (Чехія). Здійснення інвестиційних аудитів у сфері енергозбереження та провадження міжнародних перформанс-контрактів розглянула Хенсен Ш.; обґрунтування необхідності та здійснення обліку використання енергоресурсів в ефективному управлінні їх витратами здійснили Кокс Б., Лью В., Мілс Д., Сласс М. (США). Теоретичні засади та практичне здійснення енергоефективних проектів, фінансових механізмів їх впровадження, в тому числі муніципальних проектів у бюджетній сфері обґрунтували російські вчені і практики Вагін Г., Лоскутов А., Солнцев Е., Шмельов М., Фітасов А., Никольская Є., Папушин В., Сорокіна С., Воробйов В., Жузе В., Кузнецов С., Лайтерман І. та інші. Обґрунтування і реалізацію практичних проблем з енергозбереження в Україні здійснюють кваліфіковані працівники відповідних служб Державного комітету з енергозбереження, Асоціації енергосервісних компаній (АЕСКО), Центру енергоменеджменту, багатьох організацій, які активно займаються проблемами екології та енергозбереження. Серед них можна відмітити: Праховник А., Іншеков Є., Степаненко В., Рапцун М. та багато інших. Вказані дослідження здійснюються за сприяння Альянсу за збереження енергії (США) та інших міжнародних інституцій. Певну перспективу для розвитку вирішення проблем енергозбереження в Україні надає “План заходів підвищення ефективності споживання енергії для України”, розроблений спільно Європейським Банком Реконструкції і Розвитку і Світовим Банком. Вирішення практичних проблем енергозбереження на нашу думку, слід розширити і доповнити конкретними розробками впровадження енергоефективних проектів у бюджетних установах міст України.

Постановка задач. Задачею даного дослідження є узагальнення передумов та обґрунтування необхідності розробки механізму відновлюваного фінансування енергоефективних проектів для бюджетних установ міст України; визначення конкретних етапів реалізації механізму відновлюваного фінансування енергоефективних проектів для бюджетних установ, який дозволяє залучати зовнішні кредитні ресурси.

Виклад основного матеріалу. Вимоги сталого розвитку України, вдосконалення системи міжнародного управління довкіллям, співпраця з міжнародними економічними інституціями сприяють впровадженню і управлінню енергоефективними проектами, на основі виваженої державної політики енергозбереження. Управління енергоефективними проектами ґрунтується на ефективному менеджменті і координації дій всіх задіяних учасників при реалізації державної політики енергозбереження. Реалізація енергоефективних проектів передбачає наявність певних передумов та вирішення різносторонніх проблем, пов’язаних з необхідністю енергозбереження в Україні.

Передумовами реалізації енергоефективних проектів є такі:

–глобалізація ринків енергетичних ресурсів, значне подорожчання енергоресурсів в умовах нестабільності економічної ситуації в Україні;

–очевидна економічна доцільність енергозбереження, зумовлена нераціональністю використання енергоресурсів;

– значні видатки на утримання бюджетних установ, висока енергоємність продукції та надання послуг, застарілі технології.

Проблеми, які необхідно вирішити при реалізації енергоефективних проектів у контексті сталого розвитку України:

– знаходження коштів на здійснення енергоефективних проектів, реструктуризація житлово-комунальної сфери та підприємств;

– вдосконалення законодавчої бази та створення більш сприятливої ситуації для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів;

– розробка надійних механізмів захисту інтересів інвесторів;

– зміни в державній податковій та фінансово-кредитній політиці при фінансуванні процесів створення, освоєння і використання енергозберігаючих технологій;

– формування спільної мотивації суб'єктів економіки щодо здійснення енергоефективних проектів;

– активізація ролі банків у реалізації енергоефективних проектів, надання короткострокових і довгострокових кредитів для впровадження енергозберігаючих проектів і технологій.

Отже, реалізація енергоефективних проектів вимагає ефективного менеджменту, який полягає ось у чому:

– вдосконалення законодавчої бази енергоефективних проектів, внесення змін у податкову та фінансово-кредитну політику з метою стимулювання енергозбереження;

– визначення статусу та конкретизація завдань суб'єктів економіки, які допомагають державі здійснювати практичне енергозбереження (зокрема, енергосервісних компаній);

– застосування Energy Performance Contracting як ефективного фінансового механізму при впровадженні енергоефективних проектів [1];

– налагодження об'єктивного поточного обліку та аналізу використання енергії у бюджетних установах та на підприємствах [2];

– здійснення високоефективної стратегії банків з надання короткострокових і довгострокових кредитів для розробки і впровадження енергоефективних проектів, застосування різних форм надання кредитних коштів;

– звільнення від оподаткування прибутків банків, отриманих від операції з кредитування енергоефективних проектів більше ніж на 3 роки на основі диференціації кредитів за їх цільовим призначенням; зниження кредитних ризиків (гарантія держави або третьої сторони при наданні кредитів, застосування різних форм державного страхування енергоефективних проектів, включення вартості значної частини ринкової вартості заставного майна позичальника в рахунок резерву для відшкодування можливих втрат за наданими кредитами);

– збільшення можливостей резервування кредитних ресурсів при впровадженні ними енергоефективних проектів;

– участь банків у розподілі прибутків, отриманих позичальниками при впровадженні енергоефективних проектів.

Механізм відновлюваного фінансування енергоефективних проектів для бюджетних установ розроблено спеціалістами Альянсу за збереження енергії та працівниками Національного університету “Львівська політехніка”. Створення та реалізація механізму

відновлюваного фінансування енергоефективних проектів для бюджетних установ дозволяє залучати зовнішні кредитні ресурси і складається з таких етапів.

Етап 1

Прийняття обласною/міською/районною радою довгострокового політичного рішення, згідно з яким обсяг бюджетних коштів, що відповідає обсягу заощаджень у платежах за енергію та енергоносії від здійснюваних енергоощадних проектів у поточному фінансовому році, обрахований на підставі офіційно затвердженої наукової методики, буде відтворюватись у видатковій частині бюджету наступного фінансового року як цільові кошти, призначені для повернення позик зовнішнім інвесторам таких проектів і для розширення енергоощадної діяльності серед бюджетних установ.

Етап 2

Визначення в структурі видаткової частини бюджету області/міста/району спеціальних позицій, з яких:

- здійснюватимуться виплати кредиторам в рахунок повернення позики і процентів по ній для проекту, який підвищує ефективність споживання енергії на потреби обігрівання будівель і заощаджує в такий спосіб бюджетні кошти;

- проводитимуться виплати винагород працівникам бюджетних установ, які домоглись підвищення ефективності використання енергоресурсів за рахунок адміністративно-управлінських заходів чи спонсорської допомоги;

- фінансуватимуться розробки нових енергоощадних проектів для бюджетних установ.

Етап 3

Затвердження методики прогнозування споживання енергії бюджетними установами на підставі показників роботи установи в році, який передував реалізації енергоощадного проекту. Ця методика надалі слугує офіційною підставою для побудови оцінок ефективності споживання енергії під час діяльності установ, прорахунку енергозберігаючих альтернатив від впровадження різноманітних енергоощадних заходів на стадії підготовки проекту, а також проведення економічними службами фактичних розрахунків заощаджень у платежах за енергію/енергоносії після початку реалізації проекту.

Етап 4

Організація безперервного збору даних (моніторингу) для фіксації фактичних і обрахунку прогнозних обсягів споживання енергії/енергоносіїв на підставі офіційно затвердженої методики прогнозування споживання енергії/енергоносіїв і розрахунку фактичних заощаджень або перевитрат енергії/енергоносіїв за відповідні періоди поточного року. Це найбільш трудомістка частина цього плану оскільки потребує введення спеціальних посад спеціалістів з управління споживанням енергії у бюджетних установах, створення розгалуженої комп'ютерної бази даних, яка охоплює всі такі установи та організації періодичного збору кількісної та якісної інформації про послуги, надання яких потребує значних об'ємів енергії та енергоносіїв.

Етап 5

Визначення об'єктів, в яких будуть реалізовуватись енергоощадні проекти за рахунок запозичених коштів на підставі моніторингу показників ефективності споживання енергії в усіх бюджетних установах. При цьому офіційно затверджена методика прогнозування споживання енергії бюджетною установою на підставі показників базового року є основою для оцінювання ефективності споживання енергії.

Етап 6

Визначення найперспективніших варіантів енергоефективної модернізації вибраних бюджетних установ на підставі обрахунку можливих заощаджень енергії та коштів, життєвого циклу проекту, показників чистої теперішньої вартості та часу окупності

проекту. При цьому оцінювання заощаджень у енергії повинно спиратись на офіційно затверджену методику прогнозування споживання енергії/енергоносіїв та на фактично зібрані дані. Підбір варіантів можна здійснювати силами тих же спеціалістів з питань управління енергією або ж сторонніми фахівцями з енергоаудиту будівель.

Етап 7

Розробка техніко-економічних обґрунтувань (бізнес-планів) для енергоефективного поліпшення вибраних бюджетних установ і погоджених варіантів їх модернізації з урахуванням перспектив залучення коштів зовнішніх інвесторів.

Етап 8

Пошук зовнішніх інвесторів та опрацювання з ними змісту та форми середньострокових/довгострокових кредитних договорів, враховуючи напрацьовані техніко-економічні обґрунтування проектів для бюджетних установ (у тому числі, надання гарантій повернення кредиту, погодження процентних ставок, термінів та графіків виплат).

Етап 9

Затвердження кредитних договорів органом влади, який уповноважений затверджувати бюджет області/міста/району в якості довгострокового зобов'язання, необхідність виконання якого братиметься до уваги при складанні бюджетів усіх наступних років аж до завершення їх дії.

Етап 10

Оголошення тендерів, визначення переможців та підписання договорів на виконання проектних, монтажних, ремонтно-будівельних та пусконаладжувальних робіт, передбачених техніко-економічними обґрунтуваннями (бізнес-планами) для затверджених кредитних договорів.

Етап 11

Організація приймання-здавання виконаних енергоефективних робіт на бюджетних об'єктах, передбачених техніко-економічними обґрунтуваннями (бізнес-планами) для раніше затверджених кредитних договорів. Організація належного обслуговування всіх конструктивних елементів та систем у модернізованих будівлях, які суттєво впливають на енергоспоживання об'єкта.

Етап 12

Організація періодичного обрахунку грошових заощаджень у платежах за енергію/енергоносії в бюджетних установах, для яких взято кредит під реалізацію енергоефективних проектів на підставі методики прогнозування споживання енергії бюджетною установою за показниками базового року, який передував укладенню кредитного договору.

Етап 13

Затвердження відповідним органом влади бюджету нового фінансового року та наступних років з урахуванням власного довгострокового рішення, укладених кредитних договорів та обсягу бюджетних коштів, які були заощаджені у платежах за енергію та енергоносії у попередніх фінансових роках в результаті впровадження енергоефективних заходів в рамках кредитних проектів.

Етап 14

Проведення виплат кредиторам енергоефективних проектів у новому фінансовому році та наступних роках, враховуючи умови кредитних договорів та обсяг виділених цільових коштів на повернення кредиту, які відповідають обсягам заощаджень від реалізації енергоефективних проектів у бюджетних установах за попередні роки і обраховувались на підставі фактичних даних моніторингу енергоспоживання бюджетних об'єктів та

методики прогнозування споживання енергії бюджетною установою на підставі показників базового року.

Висновки. Впровадження запропонованого механізму для бюджетних установ здійснюватиметься на основі виконання Меморандуму про взаєморозуміння між містом Львовом і Альянсом за збереження енергії та формування механізму відновлюваного фінансування енергоощадних проектів та офіційно затвердженого Положення про організацію відновлюваного фінансування енергоощадних проектів за рахунок заощаджених бюджетних коштів, Методики прогнозування видатків на обігрівання бюджетних установ на підставі показників базового року (розроблених спеціалістами Альянсу за збереження енергії та працівниками Національного університету “Львівська політехніка”) за рішенням виконкому м. Львова від 15.02.2002 р. № 47.

1. Shirley J.Hansen Ph.D. *International Performance Contracting Program.*, — Kiona Interational, Inc. — December, 1999. 2. Bill Knox, Virginia Lew, Daryl Mills, Michael Slass. *Energy Accounting: A Key Tool in Managing Enetgy Costs.* — California Energy Comission, Second Edition, 2000.

УДК 657.22

М.В. Корягін, О.С. Височан

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра обліку і аналізу

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ПІДХОДИ

© Корягін М. В., Височан О.С., 2003

Наведено основні аспекти формування Звіту про рух грошових коштів, використовуючи міжнародний та вітчизняний досвід, порівняно П(С)БО 4 “Звіт про рух грошових коштів” та МСФЗ 7 “Звіти про рух грошових коштів”, як основних нормативних актів, що регулюють порушене в статті питання та узагальнено необхідність використання положень, закладених в МСФЗ 7, підприємствами України.

In given clause the basic aspects of formation of the Statement of cash flows using the international and domestic experience, R(S)A 4 “Statement of cash flows” and IAS 7 “Statements of cash flows” are described, as the basic acts, which adjust the question, mentioned in clause, and the generalization about necessity of use of rules appearing in IAS 7 enterprises of Ukraine is made.

Постановка проблеми. Проблеми відображення руху грошових коштів у фінансовій звітності за міжнародними та вітчизняними стандартами, засади формування і подання Звіту про рух грошових коштів, як елемента фінансової звітності підприємств України,